

Arabiako Lawrence-eren Brough Superior motoa ez bazen arte berdaderoa...

Joan ziren, joan, irailak 3 egun besterik ez zituela, Guggenheimen denboraldi luzez aparkaturik izan ziren ehundaka motozikleta miresgarri, pertxenta, lirain. Joan ziren, azeleragailua aske eta motorra trabarik gabe zutelarik. Joan ziren mende honetako ikurra, mende honetako aje eta egarria, gose eta atrebimenduak beren gurpilen gainean zituztelarik. Joan ziren Bilboko titaniozko txabola/jauregi horretatik pasa ziren milaka ikusleen begietan isla metalezkoa utzi ondoren. Begi horiek desioz beteak ziren. Begi horiek jakin bazekiten altzairuzko hezur horietan izan bazela XX. mendearen bilakaera. Itxuraldaketa. Garapena. Begi horiek, ikusle arrunt eta sorginduen begiek, ez zuten duda izpirik, moto horiek guztiek lekua dute edonongo museotan, gomazko bere haganetan planetako Historia guztia, txikia bezain handia, baitzegoen erantsia.

Joan ziren Britainia Handiko Inperioaren hondamendiaren berri eman zuten Brough Superior, Norton, BSA, Triumph horiek. Joan ziren, joanak dira, dagoeneko, Abisinian, Etiopiako Lehoiari erronka jo zioten Guzzi harriarriak. Joan ziren Estatu Batuetako kamino lau eta amaigabeetan aurkari fier eta klase handikoak izan ziren Indian horiek, Harley haiek.

Joan ziren Europako Gerrate bigarrenean, mezulari, espioi, ibilgailu hilgarriak izan ziren BMW haiek. Joan ziren Eguzki atera berriko Inperioaren berpizte eta mende-kuaren seinale eta abangoardia izan diren Honda haiek, Kawasaki halakoak, Suzuki balent horiek. Horien hezur-dura disdiratsuen gainean zamalkatzen ziren Mendebaldeko industriaren Apokalipsia aldarrikatzen zuten gerlariak. Kawasaki, Suzuki, Honda agertu orduko, Europako motozikleta enpresek porrot egin zuten. Adio, denbora luze batez mundu ezaguna zeharkatu zuten moto horiei. Japondik etorritakoak zituzten zain errepedeetako hainbat

biragunetan. Japongo mendeku egarriak ito zituen orain kasik Historia, mitoa, leienda, kurba guztietako leienda baino ez diren makina europarrak.

Joan ziren *Motozikletaren Artea* deitura izan zuen erakusketa hartako harribitxiak. Eta askoren begirada tristatu zen. Jada ez ziren bilduko Guggenheim kanpoko lautada asfaltozkoan kantoï guztietatik iritsitako motozale zahar eta gazteak. Jada arropa gordetzeko armairu diseinuzkoe-tan beroki arruntak eta euritako merkeak pilatuko ziren eta ez prexixo, larruzko jaka berdaderoak eta joandako garaietako zaldunekin egungo motozikleroak lotzen dituzten kasko beirazko fibrazkoak. Bai, begiak penatu ziren jada ez baitira entzungo inoiz, inongo Guggenheimeko aretotan aditu diren azalpenik zehatzenak. Entzun beharrekoak ziren motoa dutenen arteko hitzaspertuak karburadoreak zirela, bobinak zirela, frenoak zirela, turbinak zirela...

Joan ziren bai. Eta beren gurpiletan beren eskulekue-tan katramilaturik eraman zituzten askoren ametsak. Abiadura handiko ametsak. Arrisku osoko lokamutsak. Herioa, izua, eroaldia lagun dituzten horien esperantzak. Estetika berezi-bereziak. Burdina lehen, pisu gutxiko aluminioa orain. Hotz guztiei aurre egiten dieten jantziak. Haize oroak labana bailiren mozten dituzten forma, molde, traza aerodinamikoak... Joan ziren ehunka motor horiek. Eta gu dolutan. Dolutan burrunba birtuala jada aditzen ez dugulako. Dolutan dagoeneko asfaltoak ez baitigu kiskaltzen azala errepidean barna irristatzerakoan. Dolutan gustuko ditugu-eta metalez eta kez gorpuzten diren eskulturak aldapa guztiak behera, malda guztiak gora doazen eskulturak.

Arriskua dakartenak. Edertasun koipetsua dariena. Zilindroak. Bateriak. Ispiluak. Mamuak. Larruz jantziriko zaldun biharkoak. Asfaltoaren kontra hausten diren hezurak... Horren guztiaren berri ematen zuen fier ehunka gurpil oinarri zituen erakusketak. Horrexegatik, kaminoetan barna sartu direlako, ibiltzen gara gu penatan.

Penatan gu, bai. Besteak, ordea, alai eta poz-pozean. Nortzuk ba? Oraindino ere Artearen Definizioaren bila

dabiltzan horiek guztiak. Oraindino, museoak errezeluz ete erreparuz, zalantzas begiratzen dituzten horiek. Eta ez naiz ari, ez horixe, *Guggy* gizarte fenomeno ikaragarri bilakatu arte museo batera ere inoiz hurbilduak ez ziren horien inguruan. Ez. Gurean bizi diren Paristik datozen sasi-artista peto-petoak, amorratu-amorratuak ditut nik buruan.

Gazteak zein zaharrak. Abstraktuak figuratiboak bezala. Hemengoak ala hangoak. Galeria dutenak eta galeria ez dutenak. Denak, kasik denak, berdintsu. Igualtxo. Antzeko-parezido. Denek kasik aho batez azaldu dute haien uste batere ez apalean, motozikletak ez direla Artea. Ba beno. Ba bale. Ba zer egingo diogu? Urte hauetan, mende akabera honetan, Milurte hastapen hauetan, Arteari muga, mutur, traba, enbarazu, izenik jarri nahi izatea... bai lelokeria galanta, bai alferrikako auzia.

Motozikletak ez direla Artea? Zer dela eta? Batetik bestera garamatzaten ibilgailuak direlako? Espaloietan aparkatzen ditugulako? Inoren sinadura ez daramatelako eskeletoan?

Aieneka hasi ziren denak motoak Guggenheimen sartu ziren egunotan. Besteak, ordea, txalo pintxalo hasi ziren. Motoak Guggenheimen izateak zera esan nahi zuen, beraiek alde zurretik bazekitena, *Guggy* ez zela mussea. Ba bale. Ba bapo.

Inoiz, noizbait, bizitza honetan edota mundu hartan jabetuko dira sasiletratu horiek egungo eta biharko Arteak definiziorik onartzen ez duela. So dagoen begiradan datza Artea. Eta mundua eraikitzen, mundua itxuraldatzen, mundua deuseztatzen lagundu zuten objektu eta gauzetan. Ea moto bat artea den? Laztandu ezazu piztu orduko apurka, piskanaka berotzen den gorputz hotz hori, igo zaitez mila karretera korritu duen makina klasiko batera, usaindu ezazu bere erregaia, bizitza ematen dion likido beltz eta koipetsua. Ikus itzazu tropelean kurbak hartzen. Ikas ezazu, plazerrez, pozean, zeinen desberdinak diren Alemaniako BMWak eta Ingalaterrako Nortonak. Baiezta ezazu motozikleten diseinuan ere Italiako jendeak ez duela parekorik. Uler ezazu, behingoz, moto bakoitzak bere

garaiko ezaugarria duela. Eta ezaugarri horrek zerikusi handia duela ez bakarrik aerodinamikarekin, baita pintura, eskultura, merkataritza, industriarekin ere... Aska eza zu behingoz azeleragailua, eta haizeak biltzen zaituenean, abiadurak zure ondoan pasa den hori desitxuratzen duenean, ohartuko zara askotan Artea bi gurpilen gainean dabilela. Larruzko jaka jantzirik, kaskoa buruan eta eskuek frenoak xuabe-xuabe estutzen...

Martiri mozarabiarren bidaia azkenaurrekoa

Motoak artea, lilura eta tentazioa, bizitza eta herioa bezain berdaderoak direla baieztatzeko, frogatu ahal izateko, makina ederra hartu dugula eman dezagun. Demagun, egun, dotorezia britainiarra eta Japongo odol beroa duten Triumph berri horietako bat dugula hanka artean. Zitzu batean iritsiko ginateke Errioxako Remellurira. Zitzu batean korrituko genituzke mahastiak eta Toloñoko mendizerra. Ondo eta kontu handiz aparkatuko genuke muntro ederra Andre Mariren ermitako kantoi batean, gaueko izakiak lekuko, hildako sugetxoek begiak oraindik so. Kenduko genuke kaskoa eta Vicente Ameztok pintaturiko sainduak, saindu lehendabizikoak, kasik gaurko Elizak arbuioz zenbatzen dituenak, bilatuko genituzke. Baina hormak hutsik aurkituko genituzke. Sugandilak eguzkipean, saguzaharrak iluntasunaren zain, zilarrezko ilargia goian, eguzkia noiz sartuko desioan. Urte askoz, emakume jakintsu eta gogorren lagun ia bakarra izan den hontzak Santa Eulalia, Santa Sabina, San Cristobal, San Esteban, San Ginés eta San Vicente Donostia aldera zirela esango liguke. Jantziko genuke berriro kaskoa, salto egin motorraren gainean eta Koldo Mitxelena Kulturunerako bidea hartuko genuke motorra bira altuetara eramana.

Bertako ganbaran egingo genuke topo, topa eta estropezu, saindu mozarabiar kasik pagano horiekin. Beraien batera sartuko ginateke lehertzear den paradisu batean non Adamek eta Evak elkarri eskaintzen dioten *amanita* gozoa eta non Jainkoak, Itun Zaharreko Jainko

krudelak, Oscar Wildek esandakoa ez duen inoiz ulertuko. Zer esan zuen ba Readsing-eko presoak? Tentaziotik libratzeko erarik ederrena bertan erortzea zela...

Elkartuko gara ez hemengoa ez hangoa dirudien lurrean pintaturiko saindu aspaldiko horiekin, pintoreari haien mendeetako egarria asetzeko etengabe eskatzen, exijitzen dioten martiri olinpiko horiekin, eta milaka gauza ulertuko dugu. Esaterako, artea badagoela Santa Eulaliaren biluztasuna erdi estaltzen eta erdi agerian uzten duen oihal oneko alkandora horren izur eta tolesetan. Mairuak eta kristauak. Basurdeak eta elur gainean hil behar zuten neskato ilegorria. Mila amodio, mila sekretu gordetzen dituzten kutxa profanoak... Eta behean, gure esperoan, moto bat. Hori ez bada euripean Artearen tentazioan erortzea, ezin esan inoiz tentazio handiagorik aurkitu ote dugun. j